

Луцишин Галина

д. політ. н., зав. кафедри ПМВ

Національний університет «Львівська політехніка»

МОДЕЛІ ІНТЕГРАЦІЇ МІГРАНТІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Проблема інтеграції мігрантів у суспільства проживання сьогодні є однією з актуальних для європейських держав. Масові потоки мігрантів стали невід'ємним компонентом соціально-політичного й економічного життя сучасних держав, вони є складовими процесу глобалізації і концентрують у собі два спектри проблем: економічний, викликаний припливом нових робочих рук, і культурний, зумовлений взаємодією представників різних культур. Слід наголосити, що інтеграція мігрантів у суспільства проживання – це комплексне питання, яке стосується культури, ринку праці, доступу до суспільного та політичного життя, системи охорони здоров'я тощо. Значна частина сучасних мігрантів залишили рідні країни через збройні конфлікти, зокрема, це громадяни Сирії, Афганістану, Сомалі.

У рамках міграційної політики першочерговими є проблеми соціальної адаптації та інтеграції мігрантів. Міграційна криза, яка сьогодні охопила країни ЄС, зумовила дискусії науковців про «провал мультикультурності» та повільну інтеграцію мігрантів. Відкритими для європейських суспільств залишаються питання посилення відповідальності мігрантів, які не бажають інтегруватись у суспільства проживання. Також проблема біженців призводить до загострення політичних, економічних і суспільних протиріч, багато держав не спроможні управляти потоком мігрантів, які перетинають їхні кордони, загострюються відносини між мігрантами та громадянами країни. Не врегульованим у ЄС залишається механізм перерозподілу мігрантів у випадку повторення міграційної кризи. Аналізуючи тенденції розвитку європейської та міжнародної спільнот, можна стверджувати, що виник новий тип міграційного процесу зі своїми особливостями. Наприклад, передбачено заохочення країн із надлишком робочої сили, щоб вони знижували потреби своїх громадян у еміграції шляхом створення нових робочих місць та інвестицій в освіту [1, с. 44].

Пошук балансу між максимізацією вигоди від «припливу» іноетнічних мігрантів і мінімізацією соціальних ризиків зумовлює необхідність регулювання етнічної імміграції. Для сучасної України особливо актуальним є дослідження внутрішньої міграції, яка значно зросла в результаті військових дій на Сході України. Експерти зазначають, що з метою підвищення ефективності державної політики щодо підтримки внутрішньо переміщених осіб доцільно сприяти інтеграції переселенців у громадське життя регіонів їх розселення; забезпечувати застосування диференційного підходу до різних категорій переселенців, що потребує постійного моніторингу настроїв громадян; сприяти інтеграції переселенців, які не бажають повертатися [2, с. 331].

Західними вченими було розроблено кілька концепцій інтеграції, зокрема, це комунікативна (К. Дойч); функціональна (Б. Маліновські, Д. Мітрени,

А. Радкліфф-Браун); неофункціональна (Е. Гааз та ін.); нормативно-ціннісна (М. Вебер, Е. Дюркгейм та ін.); уніфікаційна (Е. Етціоні).

Для забезпечення успіху етнополітичних інтеграційних процесів важливим є забезпечення широкої народної підтримки, впровадження плюралізму, надання автономії та/чи суверенітету учасникам інтеграційного процесу на відповідний перехідний період, відміна окремих непопулярних статей законодавства тощо. Малоефективним є створення спеціальних політичних інститутів, призначення спеціально відібраних людей для політичних і адміністративних установ та ін.

Окремо виділяють міжетнічну інтеграцію, поштовхом до якої може бути виникнення спільної зовнішньої небезпеки, а також міркування про доцільність об'єднання зусиль для розв'язання історично нагальних спільних внутрішніх проблем. Практика показує, що глобалізація стимулює розвиток різних екстремістських національних рухів. Поштовхом до міжетнічного протистояння як на внутрішньодержавному, так і на міжнародному рівні можуть бути різні типи дискримінації – політична, економічна, культурна, вплив історичних та структурних чинників розвитку держави.

Поряд із консолідацією та інтеграцією виділяють асиміляційну модель міжетнічних відносин, яка передбачає злиття однієї самостійної етнічної спільноти або її певної частини з іншою етнічною спільнотою, яка, як правило, чисельніша і посідає панівні політичні та економічні позиції в державі. Це процес, під час якого національна меншість сприймає цінності, норми поведінки, культуру більшості; це також засіб досягнення етнічної однорідності. Природні асиміляційні процеси відбуваються поступово в процесі етнічних контактів різних груп шляхом передавання етнокультурних традицій від однієї групи до іншої. Штучної асиміляції досягають шляхом цілеспрямованої державної асиміляторської політики, скерованої на руйнацію етносоціальних систем, зокрема шляхом політичного диктату, економічної експансії, культурно-мовної та релігійної домінації, насильницьких депортацій, знищення еліти національних меншин. Штучна асиміляція призводить до негативних політичних, економічних та соціокультурних наслідків. Процес етнічної асиміляції відбувається найінтенсивніше у суспільствах, в яких інонаціональні мігранти розсіюються в однорідному суспільстві з міцними і сталими економічними, політичними й культурними зв'язками. Найповільнішою етнічна асиміляція є у суспільствах, де мігранти утворюють замкнені територіальні громади з власними інституціями й організаціями, що мають тривалі й розгалужені зв'язки з етнічною батьківщиною. Практика показує, що етнічна спільнота, яка асимілюється за певних умов, тією чи іншою мірою впливає і на культуру асимілятора. Історія свідчить, що усі різновиди асимілятивної політики довели свою обмеженість. Навіть у демократичних країнах асиміляція була результатом дії державної політики. Асиміляція не приводила до бажаного результату, і найчастіше локальні національні культури, які, здавалось би, злилися з культурою етнічної більшості, знову відроджувались. Так, події у Франції у 2005 р. показали, що застосована унітарно-громадянська модель інтеграції представників різних культур дає

помітні збої. Адже іммігранти третього покоління згадують те, що намагались забути іммігранти першого та другого покоління. Нащадки мігрантів спираються на етнічні та релігійні традиції, які були відкинуті їхніми батьками, їм необхідний міфологічний образ “ідеальної прабатьківщини” як спосіб підвищення самоповаги та самоутвердження в країні, в якій вони мають рівні права, але не завжди мають рівні можливості для їх реалізації.

Поряд із асиміляцією часто вживають поняття акультурація – процес взаємовпливу культур, сприйняття одним народом повністю чи частково культури іншого народу, а також можливе виникнення нових культур. Часто акультурація може бути першим кроком на шляху до асиміляції.

Результатом процесів етнічної та національної дискримінації, асиміляції є виникнення етнічних маргіналів. Маргінальна модель міжетнічних відносин полягає в тому, що відбувається маргіналізація певної етнічної групи, що може призвести до її зникнення. Поступова втрата етнічних коренів, культурних традицій, мови призводить і до втрати національної ідентичності.

Отже, інтеграційна модель є ефективною у розвитку сучасних поліетнічних держав, оскільки дає можливість різним етнічним групам та національним меншинам зберегти свою національну ідентичність, а також брати участь у розвитку держави. За цією моделлю для етнічних спільнот, які складають етнонаціональну культуру суспільства, створено всі умови для збереження етнокультурної самобутності; вони мають правові підстави для збереження і розвитку своїх етнічних, мовних, етнокультурних прав, а з іншого боку, ця модель передбачає, що всі етнічні спільноти, які складають етнонаціональну структуру, інтегруються на базі певних суспільних цінностей, зокрема і державо- та націєтворчих. Безперечно, досліджувана проблема вимагає комплексного підходу вирішення, зокрема, важливими чинниками є формування суспільної думки, фактори адаптації й інтеграції іноетнічних мігрантів, соціокультурні фактори імплементації міграційної політики. Трансформація міграційних процесів у сучасному світі формує принципово новий актуальний контекст формування і реалізації міграційної політики, для якого суттєвими є домінування економічних мотивів міграції, зростання зовнішніх трудових міграцій, диверсифікація ареалів формування міграційних потоків і місць розміщення мігрантів, підвищення загальної міграційної мобільності населення, що спонукає до зростання етноконфесійного і соціокультурного різноманіття.

Література

1. Москаль Г. Система міжнародно-правових актів регулювання міграційних процесів / Г. Москаль // Віче. – 2012. – № 13. – С. 42-46.

2. Політика інтеграції українського суспільства в контексті викликів та загроз подій на Донбасі (національна доповідь) / [Лібанова Е.М., Горбулін В.П., Пирожков С.І. та ін.]; за ред. Е.М. Лібанової. – К.: НАН України, 2015. – 363 с.